

§ 43 Behörighet som arbetsledare

DAG SANDAHL:

Ordförande! Någon konsekvensanalys av det här beslutet har inte gjorts och inte heller har man analyserat vilket faktiskt problem som föreligger. Har det här varit något problem överhuvud taget eller konstruerar vi ett problem för glädjen att få lösa det? Jag tror det senare. Själva den här metoden att behöva rensa ut folk på en fråga som vi inte riktigt vet vad den går ut på är betänklig. Det är som hos kyrkoherdar och det kallas idiotförklaring. Man kan skriva på den, för förklaringen är så luddig att alla kan komma runt den. En bilhandlare i begagnade bilbranschen skulle tycka det var ett underbart läge att få skriva på en sådan formulering, för den går alla fria på. Det handlar ju inte om att kvinnor är kvinnor om man inte samarbetar utan det handlar om hur ämbetet ställs. Det var en klok fråga att ställa, för vi firade ju den 2 oktober att det var 60 år sedan kyrkomötet sa nej till den reform som regeringen hade föreslagit. Det fria kyrkomötet sa faktiskt nej. Sedan inkallades ett nytt kyrkomöte som inom ett år som sa ja. Det är en pinsamhet vi inte brukar prata särskilt mycket om. Jag antar att jubileet nästa år kan firas med så mycket större åthävor för dem som inte vet hur det faktiskt gick till.

Men vad är problemet? Är det så att man ytterligare trycker ut kompetenta arbetsledare i marginalen, vars kompetenser inte ska få användas? Jag hör ju till den kategorin. Jag har varit arbetsledare i ett antal år i ett antal sammanhang. Jag tror faktiskt det hade varit sämre om inte jag hade varit arbetsledare. Och jag hade ingen kritik på mig heller. Jag tror alltså att nu konstrueras, med hjälp av Bo Hansons motion och en utredning på kyrkokansliet, ett problem som vi lätt kan lösa, fast det egentligen inte var något problem.

Får jag fråga efter två saker. Vad är det i sak i verkligheten som föranlett att det här beslutet måste tas? Vilka konsekvenser får det? Kan någon berätta det?

LARS JOHNSON:

Ordförande! Jag yrkar å kyrkostyrelsens vägnar bifall till utskottets förslag till beslut. Kyrkostyrelsen ser naturligtvis med tillfredsställelse på att utskottet har ställt sig bakom kyrkostyrelsens förslag. Kyrkomötet har ju tidigare behandlat den här frågan 2013 och då beslutat ge kyrkostyrelsen i uppdrag att föreslå ändringar i kyrkoordningen, som medför att även arbetsledande komminister och diakoner ska ha förklarat sig beredda till att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigs till uppdraget oavsett kön. Det är detta uppdrag från 2013 som nu kyrkostyrelsen levererar. Vi i kyrkostyrelsen föreslår i det här förslaget att behörighetskravet ska gälla inför anställning av komminister, kontraktsadjunkter, stiftsadjunkter, och diakoner på befattningar som innefattar arbetsledande uppgifter. Detta ska också gälla andra befattningar med arbetsledande uppgifter, där benämningen om diakon ingår i uppdraget eller där behörighet att utföra uppdraget som diakon har angetts som villkor för den här tjänsten. Kyrkostyrelsen levererar alltså det som kyrkomötet har beslutat 2013.

Bifall till utskottet.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Ordförande! Ingen har bestridit att detta var kyrkostyrelsens uppdrag från kyrkomötet, men jag ställde två frågor och hörde inget svar på någondera. Vilka faktiska problem har föranlett detta och vilka blir de faktiska konsekvenserna? Det borde

ändå kyrkostyrelsen kunna ge besked om, innan man röstar om en sådan här sak. Förrän man får de beskeden vågar man inte tillstyrka själva skrivelsen.

BERTIL MURRAY:

Ordförande! Jag yrkar avslag på kyrkostyrelsens skrivelse 2017:3 avsnitt 1, Behörighet som arbetsledare. Med sin skrivelse om nytt behörighetskrav uppfyller ju kyrkostyrelsen precis som sagts av Lars Johnsson ett tidigare beslut i kyrkomötet. Om detta har jag ingenting att säga. Det tidigare beslutet däremot, som låg bakom kyrkostyrelsens förslag, kan inte uppfattas på annat sätt än som utläggande av dimridåer när det gäller att motverka förtryck av kvinnor. Svinaktigt beteende mot kvinnor är tyvärr en utbredd företeelse i samhället, och Svenska kyrkan är nog inte befriad ifrån det heller. Men att i det sammanhanget primärt fokusera på någons inställning i ämbetsfrågan, frågan om prästens uppdrag och kallelse, tror vi inte vara någon särskild framgångsrik väg för att bekämpa ett sådant beteende.

Jag tror att de hårda orden som ibland sägs i den här frågan skulle bli mindre till antalet om kyrkomötet tog sin utgångspunkt i Jesu ord i Bergspredikan, Matteus sjunde kapitel, de inledande verserna.

EVELINA JOHANSSON:

I morgon ska vi debattera om en ny handbok. Sedan 1986 har vi tydligen lärt oss så mycket om liturgi att vi vet att göra en bättre handbok än då. Men i den här frågan tycks vi inte ha lärt oss någonting sedan 80-talet eller ens sedan 1993. Längre har man försökt lösa låsningar i ämbetsfrågan med prästvigingsstopp och präststopp för anställningar och det har inte löst mycket. Det kan väl ändå ingen påstå. Den enda skillnaden är, att vi nu är i ett läge där vi har ännu svårare att hitta kyrkoherdar och arbetsledare. Kanske har det aldrig varit så olämpligt att begränsa tillgången som nu. Eller vad säger andra här som har sett hur lätt det är att få svar på annonser när man rekryterar till lediga tjänster?

I Frimodig kyrka tror vi på försoning i ämbetsfrågan och det vet jag sticker i ögonen på många, men i vår grupp är vi människor med många olika uppfattningar i just denna fråga som samexisterar och samarbetar. Vi praktiserar just det här förtroendefulla samtalet som vi talade om för inte alls länge sedan. Men jag tror inte, att det samtalet någonsin kan växa ut i Svenska kyrkan så länge den här typen av signaler från nationell nivå eller från stiftens sänds. Jag har själv goda erfarenheter också på andra håll av möten och samarbete med människor, som håller med majoriteten av världens kristna om huruvida det är Guds vilja att kvinnor ska prästvigas. Jag har mött så mycket kärlek, så mycken kristen gemenskap, så mycket stöd i min prästgärning från människor med den uppfattningen, mycket mer stöd än på andra håll, där man kunde tänka sig att jag skulle ha rätt till det. Jag skulle kunna ge exempel på det – eller vänta nu förresten, det kan jag inte alls, för om jag gav exempel på det skulle de fina människorna som har hjälpt mig så mycket kunna råka illa ut. Så det blir inga exempel. Ni får tro mig på mitt ord.

Nu tänker kanske någon: Hur är det möjligt att det kan vara så? Då kan man pröva tanken att det kanske beror på, att man inte har haft möjligheten eller sökt möjligheten att ha en god relation med någon med en annan uppfattning än en själv i den här frågan. Jag kan bara uppmuntra till att det är värt att testa. Ni kan börja med någon här i kyrkomötet som ni redan vet hur det är ställt med. Det är inte okänt, tror jag, att det är svårt för kvinnor i Svenska kyrkan att få gehör för något annat arbets-

miljöproblem än just ämbetsfrågan. Svenska kyrkan skulle inte minst därför behöva komma bort från dessa låsningar, inte vrida om nyckeln en gång till.

Avslag till utskottets förslag.

FREDRIK SIDENVALL:

Ordförande! Det är inte så länge sedan vi i Svenska kyrkan hade en struktur i vår kyrkoförståelse, där vi talade om att det fanns en ämbetslinje som handlar om biskopars och prästers ämbetsansvar. Det jag tycker är oroande i den här debatten är att jag saknar biskoparnas röst. Detta handlar ju om medarbetare i vigningstjänsten, präster och diakoner, som antingen ni eller era företrädare har viggt till helig tjänst, som står kvar i tjänst och där nu delar av dem som fortfarande får verka riskerar att försättas under diskriminering, försättas i ett slags B-lag. Ingen biskop, ingen företrädare för biskopsämbetet, för herdarnas herdar, för biskopsmötet, deltar i diskussionen. Jag tycker det är synnerligen oroande för vår kyrkas episkopala struktur. Oavsett om vi är kvinnor eller män i vigningstjänsten berör den saken långsiktigt oss alla.

Jag yrkar avslag på utskottets förslag i sitt betänkande. Tack.

BISKOP PER ECKERDAL:

När kravet för kyrkoherdar infördes att man skulle kunna bejaka kyrkans vigningstjänst fullt ut oavsett kön, var det en nödvändig förändring. Sedan dess har det skett stora förändringar i Svenska kyrkans lokala struktur. Det har blivit allt vanligare att man lägger ut arbetsledande ansvar på både komministrar och diakoner. Därför menar jag, att det är en fullkomligt naturlig konsekvens att kravet nu också utökas på arbetsledande komministrar och diakoner att fullt ut erkänna kyrkans vigningstjänst oavsett kön.

Varför är det här viktigt? Det är en orimlighet att församlingsbor inte ska kunna utgå ifrån, att de som har ett arbetsledande ansvar för pastorala tjänster inom vigningstjänsten inte själva anser att präster och diakoner som man arbetsleder fullt ut också är präst och diakon. Det här är ett autenticitetskrav, anser jag, ett ärlighetskrav och inget märkligt alls.

Alltså bifall till utskottets förslag.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Ordförande! Detta som Per Eckerdal säger är riktigt konsekvent. Jag bestrider inte det, men jag tycker det är riktigt dumt också. Om man går en villoväg och man säger att man konsekvent måste fortsätta den, kan det inte bli bra. Vilket är problemet, Per? Ett opinionsproblem mot folk som ska tycka att man hade kompetenta arbetsledare? De har inte aning om hur det går till när man leder personalen på pastors-expeditionen, inte en aning. De förväntar sig att det levereras i församlingsarbetet vad som ska levereras och att präster och diakoner är kompetenta. För du vill väl inte säga att vi som har den gamla uppfattningen inte skulle vara kompetenta på jobbet, eller vill du säga det?

BISKOP PER ECKERDAL (REPLIK):

En skillnad mellan dig och mig är att jag menar, att det ursprungliga beslutet var väldigt klokt. Det handlar inte, som du är inne på, om man är kompetent som präst eller diakon. Det handlar just om funktionen att arbetsleda andra präster och diakoner.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Ordförande! Då tror jag ändå att alla hör att man kan vara kompetent och också kunna arbetsleda, om man har den här meningen. Nu ska vi inte prata så mycket om skillnaden mellan Per och mig. Det finns i alla fall ett antal likheter. Vi är båda gifta med kvinnliga präster, till exempel.

FREDRIK SIDENVALL (REPLIK):

Ordförande! Det som är delikat här är ju sammanblandningen mellan två olika värdesystem. Vi talar om funktionen och då är det arbetsrätten som kommer in. Där måste man se till att ingen diskriminering får förekomma. Det är oavhängigt den grundläggande spiritualiteten och teologin som så att säga rör sig på djupa andliga nivåer hos människor. Diskriminering och brott mot arbetsrätten kan alltså ske på varje arbetsplats oavsett övertygelse. Jag har i min verksamhet när jag var församlingspräst fått stötta den kvinnliga kyrkoherden i grannpastoratet, som inte tilldelades en krona i budgetansvar från dem som hade tillsatt henne och på alla sätt försöka stötta henne i hennes uppdrag. Så här inkonsekvent kan livet vara. Vad vi har i kyrkoordningen handlar ju just om pragmatiska saker. Här blandas åsiktsnivå, övertygelse och konvention ihop.

EVELINA JOHANSSON (REPLIK):

Biskopen nämner att församlingsbor ska kunna räkna med att det är på ett visst sätt med dem som är arbetsledande. Vad ska jag då säga till de församlingsbor som jag har som har en annan uppfattning än biskopen, när de på nationell nivå ytterligare vill vrida om sträckbänken i den här frågan? Svenska kyrkan blev korad till Sveriges sämsta arbetsgivare. Är det verkligen någon som tror att det berodde på ämbetsfrågan i någon större utsträckning? Är det här verkligen den fråga som är nödvändig att lösa, för att citera biskopen? Och vilka belägg finns det i så fall för att den här frågan är just den nödvändiga av alla arbetsmiljöproblem som finns att lösa i Svenska kyrkan och den som kommer till församlingsborna mest till gagn?

BISKOP PER ECKERDAL (REPLIK):

Det jag talar om är att man ska kunna förvänta sig att en arbetsledare fullt ut menar, att de präster och diakoner man arbetsleder är präster och diakoner, inget annat. Det är i princip inte något annat krav än det som idag har ställts på kyrkoherdar. Det är en konsekvens. Att inte anta förslaget som utskottet har lagt vore märkligt och högst inkonsekvent. Det skulle ställa till problem och frågor ute i församlingarna. Vad menar Svenska kyrkan egentligen?

EVELINA JOHANSSON (REPLIK):

Att man en gång i världen gjorde något som sedan inte riktigt fick en lyckad effekt är ju absolut ingen anledning till att inte göra om och göra rätt. Vi är kristna, vi vet att vi behöver omvända oss. Jag tror att biskopen vet lika väl som jag att det inte är så enkelt, som att den här frågan bara handlar om ifall man anser att någon är präst fullt ut. Ämbetsfrågan är en komplex fråga. Det finns åtminstone tio olika hållningar i exakt vad det innebär att prästviga en kvinna, även om man menar att det inte är Guds vilja. Jag tror du vet, lika väl som jag, att det är mer komplext än så. Även om vi inte känner varandra så väl kan jag inte tänka mig, att du med din bakgrund inte vet detta. Jag tycker det är ett lite konstigt sätt att ställa upp det och att församlingsborna skulle reagera konstigt på det. Då ställer jag fortsatt frågan: Men de andra församlingsborna?

BISKOP PER ECKERDAL (REPLIK):

Vi har väl i grunden olika värderingar av det ursprungliga beslutet. Jag menar att det var ett klokt beslut, att det har varit ett lyckat beslut och att det inte är något märkligt att tillämpa det i praktiken.

ANNA EKSTRÖM:

Ordförande! Äntligen! Som liberal blir man ju väldigt glad när någon har fått en uppgift och kommer tillbaka med den. Väldigt bra. Tack för det, kyrkostyrelsen. Mitt yrkande är att bifalla utskottets förslag, vilket är detsamma som kyrkostyrelsens i det här fallet. Det handlar om vårt kapitel 34 § 9. Det har vi pratat oss varma om under dessa år. 2013 fick man detta uppdrag och nu kommer man tillbaka. När jag skulle förbereda anförandet skrev jag: Självklart. Det var det jag skulle gå upp och säga. Jag tyckte det var där ungefär vi kunde lägga den här debatten. Jag tänkte att mer debatt i sakfrågan väl skedde 2013. Men se, den gubben gick inte.

Här har vi hört att det handlar om försoning samtidigt som man drar på villovägar. Den konsekvensen tycker jag är fantastisk. Arbetsmiljöproblem? Är det ett arbetsproblem om man inte kan arbeta med både kvinnor och män oavsett vilket kön man nu har? Det är för mig väldigt uppenbart, att detta är något som vi nu helt enkelt ska fullfölja.

Så jag säger det, ordförande: Självklart. Bifall till utskottet. Tack.

EVELINA JOHANSSON (REPLIK):

Om det här verkligen är ett arbetsmiljöproblem är just en av de sakerna som jag ifrågasätter. Åter igen, låt oss tala om det som det verkligen gäller. Är det någon som tror att någon som har den här uppfattningen i ämbetsfrågan, som många andra stora samfund har, ”inte kan jobba med både kvinnor och män”? Denna tjänstgöring i olika uppgifter inskränker sig ju i allmänhet till ytterst få uppgifter, som nästan aldrig förekommer. Hur vanligt är det egentligen att två präster samtjänstgör vid nattvarden i en församling? Det är ytterst ovanligt. Vanligast är det på de ställen där man koncelebrerar och det är sannerligen inte många församlingar i Svenska kyrkan. Jag har inte mött något exempel på någon som över lag inte kan jobba med både kvinnor och män till följd av sin uppfattning i ämbetsfrågan. Finns det sådana exempel är jag tacksam för ett konkret sådant.

ANNA EKSTRÖM (REPLIK):

Jag tänker, Evelina, att du ändå väl måste hålla med om, att det vi egentligen ska diskutera här är att har man fullföljt uppgiften på rätt sätt. Jag menar att man har det. Du går in i sakfrågan som vi redan har tagit ett beslut om. Det är så att kyrkomötet anser att en arbetsledare ska ha sagt sig villig att arbeta med både kvinnor och män. Svenska kyrkan gör sig ju lite smått löjlig här på något sätt. Jag som har kommit från debatter i Västerås i några dagar, där jag har setts som en lite konservativ kraft, tror inte att jag uppfattas så i kyrkomötet. Här går man in som den liberala vilden, som kan kräva sin identitet. Men det här är självklart. Oavsett kön ska man kunna arbetsleda dessa människor och jobba med dem, celebrera nattvard, det fantastiska. Låt oss göra det tillsammans. Tack.

EVELINA JOHANSSON (REPLIK):

Det är inte riktigt att säga att kyrkomötet anser det som beslutades 2013. Ska jag säga i morgon att kyrkomötet anser att vi ska ha 1986 års handbok, för det beslutet

fattades kanske 1985? Det är utmärkt att kyrkostyrelsen har fullföljt sitt uppdrag. Det här är en ny chans för kyrkomötet att säga: Vad duktiga ni var. Men oj då, det där uppdraget kanske inte var jättesmart av oss att skicka med. Det är inte kyrkostyrelsens fel, det är kyrkomötets fel, men det gör ingenting. Man får göra fel och göra om och göra bättre. Det är inte ett arbetsledningsproblem med uppfattningen i ämbetsfrågan. Jag kan lätt nämna tio kyrkoherdar jag mindre gärna skulle vilja ha än Dag Sandahl. Han är en halmkärve faktiskt. Låt oss inte avhända oss fler resurser till arbetsledare än det vi redan har gjort.

BO HANSON:

Ordförande! Först vill jag passa på tillfället som aldrig har förekommit förut att tacka Dag Sandahl för att han nämnde min motion som satte igång detta. Det gör jag med risk för att han begär replik på nytt, men den risken tar jag. Här talas mycket om kompetens, men när man tillsätter tjänster krävs det både kompetens och lämplighet. Det är inte kompetensen som brister utan lämpligheten. Tack.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Ordförande! Jag nämnde naturligtvis Bo Hanson för att jag är en vetenskapligt hederlig person. Ett skäl till är, att jag håller på att slutredigera en bok som också berör den här frågan lite grand. En poäng i den boken är att vi aldrig blir kvitt den här frågan. Den fortsätter fast man gång på gång säger, att vi nu har satt sista spiken i den här kistan. Och den fortsätter och fortsätter och fortsätter. Jag tycker att det är helt fascinerande. Det var inte vi som la fram att man behövde ta till nya åtgärder, utan det kommer konsekvent ur frågan. Det är det här som väcker min misstänksamhet. Vad är det för fråga som vi inte kommer åt med sakargument? Det är inte det här det handlar om, utan vi börjar tala om kvinnor och män. Men *Metoo*, jag har aldrig haft något problem med samarbete med kvinnor, måste jag säga, aldrig någonsin. Varför skulle jag ha haft det, jämställt fostrad som jag är. Jag har problem med ett ämbetsbeslut som jag tycker är omotiverat svagt och dåligt.

EVELINA JOHANSSON (REPLIK):

Man kan naturligtvis välja att byta ord och då betyder det någonting annat. Jag upprepar bara en gång till det jag har sagt. Jag förstår inte var det är som skulle göra någon olämplig heller och vad det i så fall betyder när det gäller arbetsledning beroende på uppfattningen i ämbetsfrågan. I så fall får Bo förklara vad det är som då skulle vara olämpligt med det. Jag tänker ändå, att jag kanske har närmare till hands att fantisera mig in i vad det innebär att ha en sådan arbetsledare och vara kvinna.

BO HANSON (REPLIK):

Det dystra är att det finns vissa människor som inte inser allting. Jag kan säga att jag vet många personer som har kvinnor och präster som arbetsledare och som har haft problem med sina arbetsledare just på grund av ämbetsfrågan. Det tänker jag inte stå här och redogöra för i detalj, men jag vet att det är så. Därför tror jag det är viktigt att kravet på lämplighet också i detta avseende blir fastställt.

EVELINA JOHANSSON (REPLIK):

Till min prästexamen läste vi den intressanta antologin som gavs ut i samband med jubileet *Äntligen stod hon i predikstolen*. Då insåg jag att det fanns en fantastisk likhet mellan vissa människor, motståndare till ämbetsreformen och vissa kvinnliga

präster, alla med onda erfarenheter av hur den frågan har hanterats. Man var väldigt mycket fast i de erfarenheterna och hade svårt att komma vidare. Det är bara att beklaga, och jag förringar ingens erfarenheter. Jag ifrågasätter om man inte i den här frågan väldigt mycket är fast i erfarenheter från förr och underlåter att stanna upp och se, om det här verkligen är ett problem idag. Är det här det stora arbetsmiljöproblemet för anställda kvinnor i Svenska kyrkan? Är det här överhuvud taget ett arbetsmiljöproblem för kvinnor i Svenska kyrkan eller är det så att det finns andra svårare arbetsmiljöproblem, som vi inte kommer åt lika lätt och lika spektakulärt men som vi kanske skulle behöva ta hand om i stället?

SARA WALDENFORS:

Dag, jag vill bara säga att jag har varit i kyrkomötet endast en mandatperiod med dig. Men om någonting väcker din misstänksamhet, tror jag att jag är rätt ute. Du sa: "Det väcker min misstänksamhet." Då känner jag i mig att då kanske vi är rätt ute.

DAG SANDAHL (REPLIK):

Ordförande! Det borde nog vara tvärtom. Ingen har ju sagt att jag inte kan den här frågan och ingen har sagt att jag inte har prövat den här frågan. Fattar ni inte att ni nu balanserar kyrkomötet mycket nära ett grundlagsbrott? Vi har frihet när det gäller åsikter och behöver inte uppge religiösa eller politiska åsikter inför det allmänna. Det här har man suttit och försökt komma runt med den så kallade idiotdeklarationen. Men det är verkligen ute i gränsmarkerna. De som är försvarare av grundläggande demokratiska fri- och rättigheter bör dra öronen åt sig. Där finns min misstänksamhet och den tycker jag är välmotiverad. Jag misstänker alltid hur makt utövas. För den saken är jag en gång i tiden till och med dömd för uppvigling, och det har väl ingen annan av er blivit ännu. Fast jag frikändes i Hovrätten.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 110.